СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 264. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 11. листопада, 1929. VOL. XXXVII. N. 264. Jersey City, N. J., Monday, November 11, 1929. THREE CENTS.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

ҐОВЕРНОР РУЗВЕЛТ ПРО СУДІВНИЦТВО В АМЕРИЦІ

ТВЕРДИТЬ, ЩО ЗАГАЛ ПЕРЕКОНАНИЙ, ЩО ТУТ ІНАКШЕ СУДЯТЬ БОГАТИХ ЯК БІДНИХ.

НЮ ЙОРК, 9. листопада. — Нюйорський ґовернор Френклин Д. Рузвелт говорив учора на бенкеті товариства бувших учеників правничого відділу Колюмбійського університету про вимір справедливости в Америці. Ґовернор скінчив правничі студії у Колюмбійськім університеті тому 22 роки й рад був знайтися в крузі своїх старих знакомих. Привитав його президент університету, д-р Никлас Батлер.

Ґовернор Рузвелт підніс усі ті недостачі, з якими стрічається в Америці кожда людина, що має зі судом до діла. Він твердив, що тепер так ускладнено судову процедуру, що справи можна протягати довгими літами. Але на це може позволити собі тільки богата людина, котра може оплатити добрих адвокатів. Тому не диво, що панує переконание, що бідному годі добитися права.

ПОКАРАЛИ ХАБАРНИКА.

НЮ ЙОРК, 9. листопада. — Бувшого банкового суперінтендента Френка Г. Вордера засуджено на вязничну кару від 5 до 10 років за те, що побрав $10,000 титулом хабаря, щоби не переводити контролі банків, контрольованих Франческом М. Феррарі.

ОБМЕЖУЮТЬ СПЕКУЛЯЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 9. листопада. — Директори нюйорської біржі намагаються довести біржу до нормального порядку. Щоби припинити спекуляцію, зменшують урядові години біржі. В той спосіб думають успокоїти спекулянтів. На слідуючий тиждень буде біржа функціонувати кождого дня тільки три години, а в суботу буде замкнена.

ЗА ВИСТАВАМИ В НЕДІЛЮ.

НЮ ЙОРК, 9. листопада. — Власники й директори театрів та автори штук відбули нараду в справі недільних вистав. Всі вони прийшли до переконання, що треба давати вистави в неділі, бо це буде з великою користю для акторів, власників театрів, публики і авторів. Виходить, що з недільних вистав буде загальна користь.

ОБЖАЛОВАНІ ЗА ВБИВСТВО МИССИС ВИҐҐИНС.

ҐАСТОНІЯ (Норт Каролайна), 9. листопада. — До вязниці відставлено 14 осіб, обжалованих за вбивство, зглядно за участь у вбивстві Миссис Еллі Мей Виґґинс, ткацької робітниці й юнійної аґітаторки з Бессемер Ситі.

НАРІКАЮТЬ НА АРМІЮ.

КАЖУТЬ, ЩО ВІЙСЬКОВІ ЗАВЕДЕННЯ ВИКОРИСТОВУЮТЬ РОБІТНИКІВ БІЛЬШЕ НІЖ ПРИВАТНІ ПІДПРИЄМЦІ.

ВАШИНҐТОН, 9. листопада. — Робітники, які заняті при роботах у нюйорських військових заведеннях, внесли жалобу, що їх використовують, бо їм кажуть довше працювати як у приватних підприємствах, а дотого платять їм менше як по инших фабриках.

ВИТАЮТЬ СВОГО ГЕРОЯ.

30,000 ЛЮДЕЙ ВИЙШЛО ПОВИТАТИ МЕКСИКАНСЬКОГО ЛИНДБЕРГА.

МЕКСИКО СИТІ, 9. листопада. — Полковник Пабльо Сидар повернув до столиці, відбувши літаком подорож, довгу 9,000 миль. Подорожував він по Полудневій і Середущій Америці. Полковника Сидара уважають Мексиканці за найкращого свого летуна.

З його поворотом влаштовано йому величезну овацію, в якій взяло участь 30,000 цікавих, між котрими був і мексиканський президент.

ПЯНІСТКА Й СПЕКУЛЯЦІЯ.

ВТРАТИЛА НА БІРЖІ $1,000,000.

ОМАҐА (Небраска), 9. листопада. — Концертова пяністка, Мисс Марґарет Шотвел, втратила підчас послідного краху на біржі $1,000,000. Її мати подає, що дочка буде тепер грати для заробітку на життя і на сплату $50,000, які завинила брокерови. Мисс Шотвел програла міліон долярів, які одержала в спадку.

ФУТБОЛ У КАЛЕДЖАХ.

ІСТОН (Пенсилвенія), 9. листопада. — Д-р Вилієм В. Комфорт, президент Гаверфордського каледжу, говорив на тему науки по каледжах. Він заявив, що може прийде час, коли американські каледжі стануть домівками студентів і науки. Бо в теперішних часах знають каледжі з побід футболевих дружин, а не з того, які там професори й яку там подають науку. Часописи інтересуються рівнож більше футболом по каледжах як наукою, роблячи рекляму футболови. Навіть професори не можуть тепер ставити щодо науки таких вимог, яких вимагають під фізичним оглядом від футболової дружини в каледжу. Та вже тепер видно зворот до кращого. Малі каледжі переповнені, бо батьки зачинають посилати дітей там, де менше грають у футбол, а більше вчаться.

ГУВЕР ХОЧЕ ЩАДИТИ.

Президентови Гуверови предложено на його домагання великий військовий рапорт, в якім намічено ощадности, котрі можна би поробити у війську. Тепер побирає військовий департамент на видатки армії $454,089,362.

КАРІЄРА ЗЕМЛЯКА.

Одно японське підприємство заанґажувало нашого земляка, Костя Костецького до будови одної рафінерії нафти в Японії. Кость Костецький є власником фабрики свічок на Клепарові.

НЕРВОВЕ ПОКОЛІННЯ.

Між Катовицями і Хобзем кинувся під поїзд 13-літній хлопець, Сосновський, син залізничника. Поїзд відрізав йому ногу. Причина цього акту розпуки: ляк перед батьком, що недбайливо пас гуси.

ШОВА НЕ ЗРОЗУМІЛИ.

Цими днями майже вся польська преса повторила інтервю польських журналістів з анґлійським драматурґом Шовом, який мав буцімто заявити, що в своїй останній комедії „Великий крам" він узяв собі на зразок короля постать марш. Пілсудського. На цю тему чимало публіцистів помістило навіть окремі статті, покликуючись на авторітет Шова в... суспільних справах. Тепер з Лондону приходить спростування цього інтервю. Шов каже, що польські журналісти його не зрозуміли. Він не знає марш. Пілсудського і тому не міг брати його особи при змальовуванні живої постаті. „Король Маґнус" з його песи не є фотоґрафією ніякого живого володаря, а має лише „мелянхолійну схожість" з усіми сучасними володарями. „Зрештою, каже Шов, дуже тішусь, що корона короля Маґнуса підходить для всіх пануючих голов". Неодну саркастичну замітку великого сатирика беруть добросерді журналісти дослівно, а відтак дивуються, що Шов плете дурниці.

СКАНДАЛ З ПАМЯТЮ ПОЕТА

„Ґазета Варшавська" приносить пікантні інформації про будову гробниці для поета Каспровича, що помер 3 роки тому. Кілька годин після його смерти вже склали комітет, що мав занятись будовою мавзолею для поета. Комітет зібрав великі гроші й почав будувати мавзолей недалеко віллі Каспровича в Закопанім. Тепер виявляється, що інжинірі не взяли під увагу терену, на якому є підземельна вода. Крім цього вже чути голоси, що мавзолей з мистецького боку є дуже, дуже слабенький. Не має Каспрович щастя ні в Закопанім, ні у Львові... навіть після смерти. Записана ним книгозбірня для одного з львівських музеїв не дійшла сюди, бо цей музей не подбав, щоби виконати передсмертне застереження письменника про окрему кімнату для цієї книгозбірні.

ЗНОВУ НЕ ПУСТИЛИ.

Троцькому знову не повелися заходи про допущення його на життя в якунебудь европейську державу. На цей раз він просився через норвежську робітничу партію до Данії на постійний побут. Але данське правительство відмовило йому права приїзду й побуту в Данії.

КІНЕЦЬ СВІТА.

Відомий анґлійський учений сер Джеймс Джінс написав книжку під заголовком „Всесвіт довкола нас", в якій доказує, що за міліон літ прийде кінець всесвіту. Він каже, що обороти всіх планет майже непомітно звужуються і прямують до катастрофи, яка принесе загибіль усьому життю на планетах.

ПРАЛАТ УБИВ ЖІНКУ.

У Ковні почався сензаційний процес проти пралата Ольшавкаса, обвинуваченого у вбивстві одної жінки, Устяновської. Цей процес дав спершу притоку до конфлікту литовського уряду з Ватиканом. Ватикан домагався, щоб обвинуваченого духовника помістили в окремій келії і щоби процес вели при зачинених дверях. Вальдемарас відмовився виконати ці домагання і аж теперішний уряд їх виконав. Процес іде довірочне, без публики. Обвинувачений заперечує свою вину. Справа є на стільки неясна, що протягнеться з тиждень. Суд візвав 100 свідків.

З СІЛЬСЬКИХ ТРАҐЕДІЙ.

У рідні селянина Кота з Ґалан (Городок Ягайлонський) траґедія йде за траґедією. Видав він свою доньку заміж за Олексу Лемеха і з цієїж хвилини його подружа пішло стрімголов. Кіт мав поважні познаки, що його жінка Текля зраджує його з його зятем. У розпуці, у поневірці в власній хаті, він пішов на мандри, а коли згодом вернувся до хати, застав там ще більше пекло. У його души зродилася ненависть до Лемеха й одного дня у суперечці зарубав його. Суд, розглянувши всі мотиви його вчинку, звільнив його від кари. Донька Кота цьогож дня, коли батька звільнили, вийшла вдруге заміж. Батько мав ще більші підстави до пересвідчення, що всю цю інтриґу вела його жінка. Вона сподівалася, що муж, обвинувачений у вбивстві зятя, не вернеться вже до хати. Коли він вернувся, жінка не могла погодитися з його присутністю і почала його ненавидіти щораз сильніше. Одного дня підчас великої бійки з мужем Текля вбила його сокирою. Нині вона стоїть перед судом, виправдуючися, що муж побивав її до крови. Ось одна з тих траґедій, які щораз частіше трапляються по наших селах. Нові обставини родять майже що дня злочини, які давніше траплялися раз на рік, або на пів року.

ПРИМХИ ПРИРОДИ.

В Чортківщині заквітли ще раз яблуні під впливом останніх осінних промінів. Це рідке явище дає привід селянам до ріжних здогадів щодо найближчої зими. Одні ворожать сильні морози, інші, навпаки, лаґідну зиму.

ВБИВ СВОЮ ЖІНКУ.

Микола Малик, що мешкає в Свідовій, пов. Чортків, в наслідок подружних непорозумінь стрілив до своєї жінки Марії, вбиваючи її на місці. Вбийник пішов до поблизького міста Товстого й добровільно віддався в руки поліції.

УТІК ПЕРЕД БУКАМИ БАТЬКА.

Кишинівська поліція придержала 12-літнього хлопчину, який утік цими днями з Тирасполя на Україні до Бесарабії. Підчас переслухання сказав цікавий утікач, що він утік через границю перед лихим батьком,

ВОЛОДАРІ НОЧІ.

Таку назву вибрала собі бандитська ватага, яку тепер судять у Лодзі. Мала вона 38 членів і на просторі льодзкого воєвідства аранжувала напади, вломи й грабіжі. 38 бандитів боронить 26 адвокатів.

ПРИЧИНА ДИМІСІЇ.

На королівськм дворі в Токіо вродилась дівчинка. Тимчасом японська радіостація, що ждала таксамо як королівська пара на наслідника престола, пустила в світ звістку, що вродився наслідник престола. Населення почало з цього приводу прилюдне маніфестаційне свято. Мікадо, лихий на себе, жінку і на радіостацію, дав димісію всім урядовцям, що приклали руку до такої фальшивої телеґрами.

УПРАВИТЕЛЬ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ЗАХОРОНОК ПРОДАВАВ ДІВЧАТА.

Богато злочинів, що трапляються на територіях, які находяться сьогодні під пануванням большевиків, мають свою причину в голошеній большевиками ідеольоґії. Бо якже можна вимагати від чоловіка, якого день у день обдирають з усяких вищих почувань та вмовляють у нього, що він нічим не ріжниться від звіряти, як можна вимагати від нього, щоб він по людськи відносився до инших. Навіть сайстрашніший злочин не є виключений між людьми, яких з уряду систематично деморалізується.

Руссспрес повідомляє, що з доручення прокуратора совітського окружного суду в Одесі арештовано управителя комуністичних захоронок для бездомних дітей, Слуцького. Цей „товариш" допускався неморальних вчинків на шкоду вміщених у захоронках малолітних дівчат і брав участь в орґанізації торговлі живим товаром, якій Слуцький достарчав жертв з числа відданих його опіці дівчат.

ПІЛСУДСЬКИЙ ПРИГАДУЄ ДАВНО МИНУЛІ ЧАСИ

НІЧОГО НЕ ГОВОРИТЬ ПРО СУЧАСНУ СИТУАЦІЮ В ПОЛЬЩІ. ГОВОРИТЬ ЛИШЕ ПРО ПОЛЬСЬКУ ДЕМОНСТРАЦІЮ В 1904 РОЦІ.

ВАРШАВА (Польща), 9 листопада. — Читачі польських ґазет будуть здивовані, прочитавши довгий артикул Пілсудського про події у Варшаві в 1904 році, бо він ні слова не говорить про теперішні події. Тоді саме починалася японсько-російська війна. Польська соціялістична партія, якої одним з лідерів був Пілсудський, урядила велику вуличну демонстрацію 9 листопада. Це була перша польська демонстрація після невдалого повстання 1863 року. Демонстранти виступали проти війни та проти мобілізації.

Розганяючи ту демонстрацію, козаки й поліція забили 25 демонстрантів, а більше ніж 700 потовкли та примусили ратуватися в церкві Всіх Святих. Про це все Пілсудський росповідає в свойому артикулі, зробленім ніби витинок з його щоденника, але жадним словом не пригадує теперішнього політичного становища в Польщі, в звязку з відроченням засідання парляменту ізза непорозумінь з Пілсудським.

На сьогодня обидві польські політичні ґрупи: сторонники Пілсудського та його противники призначили величезні демонстрації в память 9 листопада 1904 року. Не відомо, чим закінчаться ці демонстрації, коли зійдуться на вулицях противні сторони. Всі чекали, що Пілсудський дасть пояснення свойому поступованню в соймі, але він про це мовчить так, ніби нічого не сталося.

ПОДОБАЄТЬСЯ СССР.

АМЕРИКАНКА ЗАДОВОЛЕНА СВОЇМ ПОБУТОМ У РАДЯНЩИНІ. ПОДОБАЮТЬСЯ ЇЙ ДЕРЖАВНІ КАПІТАЛІСТИЧНІ ФАРМИ. ЯК СТЯГАЮТЬ ПОДАТКИ. САНІТАРНИЙ СТАН ЖАХЛИВИЙ.

МОСКВА (СССР), 9 листопада. — До Москви повернулася зі своєї поїздки на Волгу та в инші місця Американка Сузанна Кінсбури, професорка одного каледжа в Америці. Вона з доктором Фейрчалдом пробула в Росії шість місяців, студіюючи становище жіноцтва. Тепер вона росповідає, що в Нижньому Новгороді, Сталінграді та в инших місцях вона бачила, як большевики будують окремі фабрики та стараються взагалі розбудувати свою індустрію. Біля одної-другої фабрики вона бачила гарні будинки для помешкань робітникам і для клюбів. Взагалі вона думає, що большевики зможуть відбудувати свою індустрію.

На неї гарне враження зробили державні колективні фарми з засіяною величезною площею збіжжам. Селянські окремі поля здаються в порівнанню з цими фармами мізерними й убогими. Таке господарство, як тепер провадять російські селяне в Европі, вже залишено кілька соток років тому.

Враження її, що в селах нема „клясової війни". Скрізь, де вона лише проїздила, стрічала страшний санітарний стан, який далеко „гірший від найпримітивнішого". На пароплаві, яким Американці їхали по Волзі, одного дня уряд забрав всю посуду, всі харчі з ресторану і все урядження до спання, бо арендатор пароплава не заплатив податків. Пасажирам довелося цілу добу сидіти голодними й довший час спати на голих дошках, на столах та на підлозі. Дивує її ентузіязм місцевих комуністичних діячів, які не лише хочуть переробити на свій лад Росію, але й вірять, що це їм пощаститься зробити".

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗАТВЕРДЖЕНЕ.

ПАРИЖ (Франція), 9. листопада. — Палата послів більшістю 71 голосів висловила своє довіря новому урядови Франції на чолі з Тарде. Уряд свій успіх мусить завдячити Бріянови, який двогодинною промовою викликав симпатії серед своїх недавних противників, крайніх правих та лівих.

ОБОРОНЕЦЬ ГАБСБУРҐІВ.

ВІДЕНЬ (Австрія), 9. листопада. — Член парляменту доктор Шмітц, що належить до монархістичної ґрупи, домагається змінення австрійської конституції так, щоби всі члени родини Габсбурґів могли мешкати в Австрії. Для цього треба лише скасувати той параґраф контитуції, яким забороняється жити в Австрії тим Габсбурґам, котрі не відмовилися від своїх прав, як члени цісарського дому.

Колиб така зміна конституції була принята, тоді королева Зита та останній наслідник австрійського престола, Отто, змоглиб вернутися до Австрії.

ДОІСТОРИЧНА ЗНАХІДКА В ГАЛИЧИНІ.

ВАРШАВА (Польща), 9. листопада. — Недалеко Станиславова, в Галичині, біля села Старуня відкопано носорога, що знаходився там з передісторичних часів. Тіло цього волохатого звіра добре зберіглося і є цілковито ненарушене.

Цю надзвичайно цінну знахідку тепер студіюють учені з краківської академії наук.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАРЛЯМЕНТАРНА ДЕРЖАВА БЕЗ ПАРЛЯМЕНТУ

Кріза, що виринала в Польщі через появу зоружених офіцирів у варшавському соймі, нібито вже полагоджена. Ще тільки вчора вона була заострена неуступчивістю військового міністра Пілсудського й соймового маршалка Дашинського, а нині вже нібито полагоджена. Полагоджено її, мовляв, у сей спосіб, що соймового засідання тепер не буде. Тимсамим Пілсудський з Дашинським, чи там уряд зі соймом, не будуть мати арени для своїх герців.

Оборонці Польщі як західно-европейської держави моглиби тепер підняти крик побіди: „Дивіть, таки Польща західно-европейська країна". Мовляв, парлямент там істнує. Президент сойму має поважанне. Без його волі нічого не може статися.

У сути річи нічого подібного нема. Наперед, колиб Польща була парляментарною країною, як се на всіх язиках голосять польські приятелі, то вона тепер сойм булаби на наради скликала. Польща не має ще ухваленого буджету на слідуючий рік, а ухвала буджету се один з основних привілеїв парляменту в західно-европейських краях. Значить, уряд не має права видавати державного гроша без відповідного уповноваження парляменту. Тимчасом Польща такого засідання тепер уже не скликає, значить, тим самим уряд буде робити собі видатки після свого „відзімісе". Значить, се не правова держава, не західно-европейська, парляментарна країна, а кепське дитяче наслідуванне.

Який практичний наслідок відложення засідання сойму? Правда, як нема засідання сойму, то Дашинський не буде могти в соймі показувати язика Пілсудському, а Пілсудський не буде могти в соймі показати язика Дашинському. Але зі сього ще не виходить, що два маршалки не будуть собі показувати язиків узагалі. Не будуть показувати в соймі, то будуть показувати поза соймом. Польські посли кажуть, що вони вдоволені з відновлення сойму, але се є тхорівське вдоволенне людий, які бояться, що де двох бється, там і третий щось обірве. Зрештою міста дивляться інакше: коли в соймі „дзядзі" збиралися показувати собі язики, то на вулицях уже билася товпа з поліцією. Як у державі, якою не правлять дозрілі люди, а діти.

Словом, діється в новій Польщі не як у модерній західно-европейській парляментарній країні, а як в історичній Польщі.

МОСКОВСЬКІ „ВІКІНҐИ"

(Докінчення)

Все отсе не наука, а політика поработоження та нищення свободи, замаскована псевдо-наукою для цілей московського імперіялізму й унітаризму. Все отце є свідоцтвом убогости думання, поработоженого тенденціями, які доводять і серіозних учених до профанації науки.

Я не був на лекції Н. Беляєва, але не маю підстав для сумніву, що в „Нов. Рус. Сл." (Ню Йорк, 4 серпня 1929) надруковано в статті „Росія — страна вікінгов" щось не так, як було сказано. Статтю написано, очевидно, однодумцем Беляєва. В своїм короткім розгляді виходжу з тверджень статті.

Беляєв каже: „Росія — дочка вікінґів... по руськи — вітязів", тобто лицарів, вояків. Але в французькому словнику Ларусса читаємо, що „вікінґи — це скандинавські розбишаки, грабіжники, які в XI—XII в. спустошили Европу" (вид. 1924 р. стор. 1644).

Вікінґи, каже Беляєв, були норманами, від Німецького моря, германський нарід Фрізи, а Фріз по фінськи — Рос, який у Нестора перетворився в Русь. Фрізи мали кольонії й держали в своїх руках увесь торг Европи — від півночи Франції та Голяндії в Шлезвіґ та Швецію, аж до славянських земель. Їх князь Рурик **в 829 р. охрестився** на дворі Людовика Благочестивого, коло 850 року пішов з Фрізами в Швецію, а звідти його покликали Новгородці до себе — це й є „призвання варягів" — каже Беляєв. Звідти Рурик пішов у Київ і утворив велику фрізьку державу від північної Франції до київських степів. Так, закінчує Беляєв, утворилася руська земля.

Все це одначе не видержує найменшої критики й є тільки тенденційною політичною фразою, яка не рахується з дійсністю історії, бо хоче, щоб київська державність була твором Півночі, яка з цієї причини, як творець, мала би право на Південь, на Україну. Беляєв покликується на літопис про покликання варягів, але в нім виразно сказано, що Русь — це **не Шведи, не Ґоти, не Нормане, не Англичане.** З договору Новгорода з Німцями 1195 р. ясно, що **Русь і не Німці.** Хто посилається на літопис, той мусить рахуватися з цілим текстом, а не вибирати собі те, що подобається й що можна витлумачити, як хочеться. В літопису сказано також у легенді про Рурика, що він „пояша по **собі всю Русь",** а Фрізи як були коло Німецького моря, так там і зосталися. Коли Русь покликав Новгород до себе, то чомуж він не звався Русю аж до XII віку! Коли Рурик охрестився в 829 р. і прийшов у Київ християнином, то чомуж це потомки його, київські князі зісталися поганцями до 988 року — цілих 150 років — і ставили Перунів, яким приносили в жертву людей! Всупереч Беляєву, Русь була на Україні вже в кінці VIII віку, як знаємо це з певних грецьких джерел — з життя св. Георгія Амастридського або з життя св. Степана Сурожського. Русь вела торг і великою силою ходила суходолом та морем походами і в Малу Азію від берегів Чорного моря, з Тмутаракані. Князем у неї був між іншими й Бравлін — імя латинізованих Кельтів, Галлів, а не германське. Росами Фрізи не називалися.

Фрізи народ приморський, торговий, мореплавний, а тому морська термінольоґія у них мусіла бути своя. Колиб Русю були вони, то і термінольоґія булаб їх. Але зі всіх слів морської термінольоґії, які зустрічаємо в нашім літопису та в інших памятках про Русь, нема ні одного германського або скандинавського слова, а все або грецькі, або кельтські, гальські. На півдні Галії жили Русини, Галичане, й було багато грецьких кольоній. Гали від Греків навіть писали по грецьки, а плаваючи з ними по морях, засвоїли й їх морську термінольоґію. З часів Цезаря пішло златинщення Галів і в термінольоґію увійшли також латинські слова. З цією лексікою прийшла Русь і на Вкраїну. Слова: корабель, парус, лодь, плавання, кубара, плот, стерно — грецькі; ключ (лава для гребців на кораблі), ключиця (гребка) — греко-кельтська назва; корма, кормило, руль, суд (пристань, причал), судно — кельтські слова, коли мова вже стала латинізованою. Шведських і взагалі германських термінів нема в літопису. Так не могло би бути, колиб Русь була Фрізами.

Беляєв покликується на вістку про Людовика Благочестивого й про хрещення у нього в 829 році Рурика. Але в Бертинській хроніці під 839 роком записано, що до Людовика Благочестивого з Царгороду прибули кружним шляхом післанці від Руси в Царгород, бо через кочовників не могли вернутися в Київ простим шляхом по Дніпру. Це цілком повалює те, що пише Беляєв. З літопису знаємо, що вперше Русю прозвалася Полянська земля з Київом, звідкіль уже ця назва поширилася на Слявян. Цілком природно, що Русь, прийшовши з родинами, принесла й свої родинні звичаї. Дійсно, літопис розповідає, що звичаї Полян були цілком відмінними від сусідніх Українців, до яких поширилися згодом. Всі ці звичаї не германські, а кельтські, гальські. В моїй книжці „Звідкіля Походить Русь" я на цім спиняюся, а тут вкажу тільки на придане та лічбу кельтського Парнасу, а не з Германців. Мертвих Київська Русь палила й неодмінно з піснем, як Кельти. Поганські боги у Київської Руси зайшли з Кельтського Парнасу, а не з германснького.

За подробицями я відсилаю до своєї книжки: „Звідкіля походить Русь", а тут закінчу увагою, що своїх фантазій не можна підносити читачеві за наукові істини; в леґендах та переказах треба розбиратися критично з юридичними методами аналізу та розгляду. Казати, що московська держава „от самих своїх корней" европейська держава — це просто відкидати історичну науку. На що тоді було Петрові І. в XVIII. вікові рубати вікно в Европу й заводити в Московії европейські звичаї, від яких населення тікало в ліси, а царя свого прозвало антихристом! Таке твердити — це відкидати й усі свідоцтва чужинців про Московію та історію й правничі науки — відкидати все. Ототожнювати Україну з Москвою — це метод московських унітаристів для всяких фальшувань та облудного підміну правди, щоби знайти якийсь ґрунт для виправдання політики „единої неділимої Росії" та „единої руської народности".

Ховати чи перекручувати правду не в інтересах не тільки науки, а й мирних, добрих взаємовідносин між людьми та народами. Московська еміґрація не знає правди про Україну й Українців, бо її начиняють тенденціями імперіялізму, шовінізму та ворожістю проти Українців, щоб нищити ґрунт для мирних погоджень державно-міжнародного характеру й рішати незгоду по прінціпу примітивізму — перевагою грубої сили. Далеко ще Москвинам до вищого рівеня европейської духовної культури, яка все таки шанує правове думання і правові взаємовідносини, а прінціп: „что взято — то свято" все таки вважає за прикмету варварського стану. Писати: Московія „от самих своїх корней европейская держава" — це також нісенітниця, як і те, що вікінґи — „вітязі", а не розбишаки.

С. Шелухин,
професор Університету.

Прага, 19, X, 1929.

НА ТЕМИ ДНЯ.

КОГО РОЗСТРІЛЮЮТЬ.

Хвиля кривавого московського терору на Україні котиться далі та все більше заливає невинною кровю українського селянина його рідні поля. Не хоче селянин живим лягати до гробу, щоби вмирати в ньому з голоду. Він хоче вратувати свою родину, своїх безпорадних діточок та старих батьків від голодової смерти, а тому й не здає більше, ніж може, московським здирачам збіжжа. Лютує й казиться московська окупаційна влада, бо їй треба годувати українським хлібом свою червону армію, їй треба нагодувати свого московського робітника, міщанина та увесь міський люмпель-пролетаріят, щоби він був далі „аванґардом міровой революції". Треба московському інтернаціоналови вислати грошики для комуністичної пропаґанди поза кордонами Росії, треба там утримувати своїх аґентів, видавати ґазети для пропаґанди комуністичного москвофільства і т. п. й для цього Москва мусить здирати збіжжа з українського селянина.

Жорстокий північний завойовник не спиняється перед жадними засобами, щоби лише дістати все, що потрібно для прославлення імени „ІІІ-го Риму", як казала цариця Катерина, цебто Московщини, для прославлення московського царства. А тому кров українського селянина рікою ллється на українських землях, тому ростуть українські діти рахітики, сухотники, деґенеруються фізично й нищаться духово. Вони не доїдають, не досипляють і завжди голі й холодні, бо треба одягнути комуністичних московських „панят недорослих".

Повідомлення з Москви ріжних чужинецьких кореспондентів переповнені відомостями про розстріл „кулаков-крестьян", себто „куркулів-селян". Цим іменем тепер називають большевики кожного того селянина, котрий тяжким трудом добув собі збіжжа в скількости такій, що можливо перепхається з ним, на голодному пайку, через зиму, а може й доживе до нового врожаю, не купуючи собі хліба. Дванацять років большевики [illegible] жного заможнього селянина під своєю займанщиною. Дванайцять літ вони переводять соціялізацію в селах. Відобрали всю землю не лише від панів, але й від селян, а дозволили їм користуватися лише такою скількістю землі, яку вони самі можуть обробити. Отож роботящий селянин, котрий в додаток має ще велику родину, звичайно більше засіє хліба ніж нероба, або одинак. Перший хліба збере більше, а тому й попадає в „куркулі" по большевицькому розумінню.

Комуністична влада з тим не числиться, що многосемейному селянинові більше треба для виживлення своєї родини, ніж малосемейному. Вона числить лише, що він має, а не що йому потрібно, відповідно до кількости їдців. Московські грабіжники не зважають на те, що на дванацять душ родини селянин має лише одну коровку, одну шкапинку-конячинку, а коли ще, не дай Боже, має яку безрогу, то він уже куркуль, а тому його треба ограбувати до нитки, пустити його дітей жебраками по світу та самого господаря замкнути до вязниці, або й „угробити". Ось кого розстрілюють большевики тепер! Ось хто у них називається куркулем і ворогом революції. Це той нещасливий селянин український, що хоче жити з бідою, що не хоче жебрачити, але тяжким власним трудом старається сяк так прохарчувати себе та свою родину.

Отак Москва комуністичними руками нищить основу української нації: вона нищить селянство. Мало того: свою страшну катівську роботу Москва прикриває ще комуністичними кличами й огидну брехню возводить на українського селянина, ніби він експльоататор инших, ніби він дійсно „куркуль", що лежить собі на печі, а на нього працюють инші раби-робітники, а не сам собі добуває хліба в кровавім поті свого лиця. Комуністичні посіпаки, яким також падають в руки крихітки від кривавого московсько-комуністичного бенкету на Україні, скрізь поза кордоном своїми брудними, лакейськими чобітьми копають свого рідного брата-селянина та стараються його імя змішати з багном. Вони возвеличують і підносять до небес тих, що славу Москві стараються надбати літаком, котрий побудований за кріваві „датки", стягнені з українського селянина. Вони возвеличують тих летунів, що іґнорують робітничу й селянську масу, котрі не йдуть на приняття до робітників Америки, але йдуть на бенкети великих капіталістів та взагалі світової буржуазії. Візиту вони роблять не американським робітникам, не своїм пролетарям-робітникам вони привозять привіт з Радянської Росії, а Фордові та иншим великим промисловцям і капіталістам. Та московські наймити кричать славу післанцям своїх московських панів, бо на те вони служать Москві. Тими гістеричними криками про славу й привітання летунів не можуть московські посіпаки закрити того, що робиться на Радянській Україні. Через червону завісу комуністичного ладану, що тут так старанно підкурюють Москві її комуністичні лакеї, нам просвічується замучена постать скріваваленого й закатованого українського селянина, якого саме тепер розстрілюють за „нездачу продналоґа".

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(31)

— Любиш його тай тому хочеш, щоби остався в грецькій неволі?

— Мій батько, Юрій Тертер, коли би був у Тирнові, мусів би засісти на престолі, себто, щоб ми відступили би йому владу... Та це неможливе, або...

Святослав перервав.

— Або?... — спитав Чокі.

— Або мусів би дати свою голову... а це було би дуже легко.

— Так, твоя правда. Хай він краще останеться там...

— Лише один володар може вдержати Болгарію й вона одного стерпить, Чокі!

— Так, так, ви мали володарів Болгар і вони вам не сподобалися.

— Видно ми їх варті. Провидіння прислало тебе, щоби ти нас уратував від колотнеч і інтриг. А що я християнин, благословлю за це Провидіння.

— Ви називаєте це Провидінням, ми називаємо Аллаг. І Аллаг був дуже милосердний для мене... А я досі не подякував йому. Але тепер земля замерзла і покрита снігом. Як потепліє, побудую тут святиню Аллагові, а з високого мінарету муезин проголошуватиме Аллагову славу на чотири сторони світа.

Чокі станув при вікні та приглядався снігові, якого відблиск падав на темне і дике лице Чокія, оживлене чудовими мріями про будучину. Відзеркалення внутрішнього задоволення розяснило ціле його лице і злагідніла жорстокість хижого погляду. Був задоволений з тої розмови. Святославові слова були повні щирости та сердечного привязання. Чокі, як піддавав думку визволення батька, загадав йому тугку, а [illegible] відповідь таку, як хотів. І це вспокоїло його.

Святослав говорив щиро й льоґічно, коли зясовував небезпеки, які повсталиб після повороту до Тирнови вязненого царя. Лише в цьому не був щирий, що йому не ходило про Чокія, якого доля була порішена, а про самого себе. Він не працював для батька, але для себе. Синівська любов уступала на другий плян перед честилюбивими його намірами і добром народу. Юрій Тертер був вязень і мусів остатися вязнем, аж поки його визволення не буде вже шкідливе для Святослава...

Брат і сестра.

Коли Святослав вийшов і сходив по крутих сходах, один із Олениної служби сказав йому, що сестра жде на нього. Перейшов кривими, темними, поломаними коридорами та ввійшов до Оленинoї світлиці. Евнухи перепустили його з почестями. Зимова Оленина світлиця мала вікно на південний схід, на горбки Сілофор. Застав сестру, як зодягалася.

Олена, зодягнена в роскішний татарський одяг, приняла його радісно й затрівожено.

— Святославе, чи мій чоловік сказав тобі, що він постановив? — спитала його Олена та поправила гарне, ясне волосся, на якому був пишний діядем.

— Сказав мені, що прикличе назад свої війська — відповів князь спокійно.

— А ти, здається, тим не затрівожився? — запримітила Олена, легко здивована.

— Так, бо я передбачав цей неминучий випадок.

— І що ти гадаєш зробити з цим?

— Тепер нічого не гадаю. Нині вночі знатиму це. Прикличу бана й Радоіла, треба роздумати і постановити щось.

— Будеш завтра на ловах?

— Певно.

— Як я боюся за тебе... — сказала трівожно Олена.

— Чому?

— Там, де свищуть стріли, все можливе...

— Не бійся, сестро. Чокі нині більше ніж колинебудь має до мене довіря. Ніяка несподіванка не грозить мені. Життя моє конче потрібне для нього, а не смерть. Хай патріярх інтриґує. Довіря Чокія до мене непорушне.

Олена задумалася. На гарне її лице насунулися тяжкі думки.

— Ти говориш про довіря. А це, що ми робимо, це облуда.

— Але ми працюємо для великого та благородного діла, бо все є велике та благородне, що робимо для визволення батьківщини... Та ці сумніви не можуть покинути тебе. Зрозумій вже раз, Олено, що твій брат від шістьох місяців безупинно виставляє себе на небезпеку для цієї великої справи та що для нас тепер нема чеснот і проступків, брехні та правди, зла і добра — для нас є лише Болгарія!...

І хотів вийти.

— Чекай, я запросила тебе ще в одній справі.

— В чому річ?

— Хочу тобі знову говорити про Славку.

Святослав нахмарився.

— То неможливо, сестро.

— Але вічно плаче...

— Хай плаче, прийде й для неї година радощів.

— Нещасна, пять місяців тюрми в цьому гаремі...

— А ти в ньому сім літ і терпиш це по геройськи.

— Бо не можу инакше... Славка що иншого. Мій чоловік годиться освободити її.

Святослав розсердився.

— Олено, ти може знову просила його про це? Ти протидіяєш моїм плянам. Я його відводжу від тої думки, а ти закріплюєш його в ній.

— Ні, я йому більше не згадувала про це, але тобі кажу це...

— Славка мусить остатися в гаремі, бо мені потрібний Годиславів гнів, а конечна Радоілова бішеність.

— Але ти сам можеш щось зробити.

— Нічого не можу тай нічого не хочу.

— То хай бодай потайки побачиться зі Славкою.

— Коли Радоіл побачить Славку, він пропав для мене — відповів Святослав.

— Чому?

— Він наче підстрілений звір, схопить її та пробуватиме забрати її зі собою наперекір усьому, а тоді пропала головна надія на успіх.

Олена задумалася.

— А колиб так лише побачилася з батьком? Коли батько присягне, що не скаже ні словечка Радоілові ані нікому иншому про цю потайну стрічу?

Святослав задумався.

— То дуже тяжко, дуже небезпечне... майже неможливе.

— Я гадаю, що це можливе, згодися лише.

— Як випровадиш її відсіля?

— Завтра мій чоловік іде на лови та має ночувати у ловецькім замку.

— Так, справді.

— Тож завтра може Славка вийти під його неприсутність.

— Але як її випровадити відсіля, щоби не звернути на це нічиєї уваги?

— Я думала про це.

— Тож як?

— Вийде на Царевець переодягнена в Темировий одяг. Вона майже така висока як Темир і варта в сумерку перепустить її.

— Добре. А як вернеться?

— Верне позавтра вечером.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Відчит про Рідний Край.

З рамени Товариства „Спільна Поміч села Черча" запрошено д-ра Л. Мишугу до нашої громади, щоби дав відчит про Рідний Край, а при тім про їх рідне село, яке д-р Мишуга відвідав тому кілька місяців, будучи у старім краю.

Відчит відбувся в неділю, дня 27. жовтня в галі громадянина Івана Ваверчака. Галя була битком набита цікавими, що прийшли послухати новостей з рідної землі.

Зібрання відкрив гром. Григорий Дячишин, предсідатель товариства села Черча. Він пояснив, що їх товариство рішило запросити д-ра Мишугу на відчит, щоби в той спосіб цікавити долею рідної землі не тільки односельчан, але й цілу нашу громаду. Заступав предсідателя касієр Іван Ґелета а секретарював гром. Григорій Бабин.

Д-р Мишуга говорив повних дві години. А скінчивши, заявив, що дав тільки короткий начерк вражінь, бо всього нераз оповісти годі.

Перед слухачами станув їх Рідний Край, коли д-р Мишуга почав описувати, як виглядає під сю пору наше село в порівнанню з тим, яким воно було до війни, коли наші імігранти опускали рідну землю й виїзджали за море. Він описав як люде живуть, яка їх ноша, як господарять і як дають собі раду з польськими злирствами.

Слухачі дістали образ повоєнного нашого селянина і його спосіб думання щодо наших громадських справ. Особливо підчеркнув д-р Мишуга ту велику переміну, яку викликала в души нашого селянина наша визвольна війна й боротьба за нашу державність. Свідомість нашого селянина зросла. Бо селянин наш тепер більше читає, більше жертвує й більше цікавиться загальнонародними справами.

Згадуючи про Львів, описав д-р Мишуга наші народні інституції, як Рідну Школу, тов. „Просвіту", наші кооперативи і т. д., згадуючи про ті важкі перешкоди, які треба переборювати нашим інституціям.

Ширше розвівся д-р Мишуга над селом Черче. Роздавши присутним знимки з лічничого заведення, яке побудовано у тім селі українським трудом і коштом, д-р Мишуга підніс, що він сам пробував там купелі і пити воду й переконався, що це є лічниче місце першої якости. І булоб непростимим національним гріхом, говорив д-р Мишуга, колиб ми не використали тих міліонових богатств, якими природа так щедро наділила село Черче. Всі инші галицькі купелеві міста, як Криниця, Трускавець і инші, опинилися в польських і жидівських руках. Тепер треба доложити всіх зусиль, щоби хоч один природний скарб нашої землі остався в руках Українців.

Черче має одні з найсильніших боровинових купелів у світі, а кромі того має сірчані купелі. Хорий бере отже одним махом подвійну купіль за одні гроші й має подвійну пільгу. Крім того Черче має лічничі води, які вже розслідджували учені люде, бо професори університету, й уznали, що вони дуже добрі при хоробах жолудка, кишок, нирок і т. д.

Черче, село свідоме, тому не вдалося досі Жидам і Полякам захопити ті жерела в свої руки. Там вже побудовано гарне лічниче заведення і готель. Але це все тільки початок до великого діла, яке потребує великого капіталу. Той капітал треба добути в першу чергу з українських рук, бо тільки тоді Українці будуть господарями тих природних багацтв, що їх так багато в Черчу.

З Черча маємо багато односельчан в Америці. Вони то вибудували величавий Народний Дім у Черчу. Маємо й богато свідомих Українців з рогатинського повіту. Вони то повинні взяти собі ту справу до серця і ради свого власного добра й добра загального допомагати розбудові Черча. Найкраще булоб заложити тут відповідну спілку на шерах, або приступити до тої спілки, яка вже розбудовує Черче, й закупити в ній уділи. Черче є рівнож добрим місцем для тих, що хотілиб вертати до краю й братися там до бизнесу.

Д-р Мишуга поділився на закінчення з слухачами ще загальними вражіннями, запевняючи всіх, що в краю панує сильний протипольський дух, а память про нашу державність живе й підносить на дусі падаючих під тягаром польських насильств.

При кінці давав відповіди на ріжні запити, які торкалися головно народного життя рогатинського повіту.

Односельчане села Черче рішили по відчиті зійтися на осібні збори й взятися до допомоги розбудови свого села, як першої української лічничої оселі.

—o—

ВЕСТ ГЕЗЛЕТОН, ПА.

Американсько-Український Горожанський Клюб.

У нашій громаді не було добра тому, що наші священики затемнювали нарід своїм москвофільством. Тому й не пішли ми вперед так, як це зробили інші громади.

Та тепер маємо у себе діяльного священика й свідомого Українця. За його почином зійшлося дня 8 жовтня поважне число місцевих громадян, котрі рішили заснувати Американсько-Український Горожанський Клюб.

Те гарне діло повинно притягнути до себе ввесь наш розпорошений загал. Через таке товариство добємося більшого значіння серед Американців. Таке товариство матиме вплив і на нашу тут роджену молодіж.

Рівнож не забуваймо за свою рідну школу. Кождий громадянин повинен посилати своїх дітей до української школи. Наука відбувається у церковній галі.

АРНОЛД, ПА.

В справі народного перепису.

Український горожанський клюб вислав до Вашингтону заяву в справі майбутнього народного перепису, домагаючись, щоби в реґістраційні листи були внесені „Українці", замісць инших назвиск, що дотепер вживалися на означення людей українського походження. Спеціяльна делеґація від клюбу відвідала конґресмена Адама Вянта, якому її представив наш посадник міста, Джан Гунґер, що дуже прихильно ставиться до Українців. Конґресмен приняв Українців прихильно й обіцяв поробити відповідні заходи у Вашингтоні.

Крім того ми мусимо розпочати агітацію серед наших людей, щоби вони підчас перепису називали себе виключно Українцями, а не „Рутенцями", „Малоросами", чи яким иншим іменем. Так само наші брати з Великої України нарешті мусять опамататися, що вони не „русскі", а Українці, бо навіть під большевиками істнує українська радянська република. Отже залежить від нас самих багато, чи викажемося ми при переписі Українцями, чи й далі будуть нас записувати ріжними виганими іменами. Кожен, хто походить з українських земель і вживає у себе дома української мови, або взагалі почувається сином свого українського народу, мусить називати себе „Украініен", а не інакше, коли до нього прийдуть переписчики.

Петро Ґлубіш.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Приготовання до Листопадового Свята.

Страшна се річ неволя. Вже добігає до кінця шесте століттє, як наш український нарід стратив свою державу і томиться в чужій неволі. Луч ясного сонця засвітив у наше віконце по скінченню світової війни, дня першого листопада 1918 року, в котрім то дні Українська Галицька Армія заняла престольний княжий город Львів. Що за радість запанувала в серцях всіх Українців, коли на вежі престольного города князя Льва повівав український синьо-жовтий прапор. Та радість не тревала довго, бо лише кілька місяців. Ворог наш, скріплений на силах, у нерівній боротьбі відобрав назад наш княжий город Львів. Наша армія обезсилена, без муніції, без відповідного одягу та без поживи, мусіла уступити перед значною перевагою. Українська армія боролася хоробро й много українського цвіту положило свої буйні голови за свою рідну Неньку, самостійну, незавиcиму Україну. Тому то весь український нарід уважає день Першого Листопада своїм національним святом.

Бейонська громада памятала кождого року про тих українських героїв, бо за їх душі правилося завсіди жалібне богослуження-панахида. А в тім році хоче вона ще торжественніше й величавіше відсвяткувати Листопадове Свято дня 17 листопада в слідуючий спосіб:

1) В неділю пополудні о годині 5-ій відправиться в церкві панахида за українських поляглих героїв при співучасти доокoличного священства, а по панахиді буде принагідна проповідь. В церкві підчас панахиди буде споряджена могила, котра мала би нагадувати могилу поляглих героїв.

2) О годині 7-ій вечером відбудеться величавий концерт на галі Y. M. C. A. (Young Men Christian Association), Ave. E і 22 улиця з великою, добірною програмою.

За Комітет:

Кузь Гриник.

ДЕЩО ПРО ПРАВДОМОВНІСТЬ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ.

Відгуки викладу Скрипника у Львові.

Перед 10-ти днями заїхав до Львова Народній Комісар Освіти Радянської України, М. Скрипник. З тої нагоди виголосив він в Науковім Товаристві доповідь про освіту й науку на Україні. На цей виклад прийшло поважне число громадян, бо цікаво воно послухати викладу того, що на Україні грає тепер першу скрипку. Та про освіту і науку говорив п. Скрипник мало. Більше говорив про заслуги радянської влади, а вкінці посунувся так далеко, що тих, що воювали проти красної (червоної) армії, що йшла на підбій України, назвав зґраями. На це зареаґували з місця присутні редактори „Гром. Голосу" д-р Стахів і д-р Донцов, питаючи: Хто це ті зґраї, кого ви під тим розумієте? А д-р Донцов додав: Чи ви розумієте під тим і У. Н. Р.?

П. Скрипник сконфузився. Побачив, що задалеко забрив, бож промовляє перед людьми, які в Українській Армії боролися в обороні самостійности України з бандами Муравйова і Троцького. І тому з місця пояснив, що під зґраями розуміє — Денікінців. На тому виясненню ціла історія закінчилась, а в дві мінути після того інциденту п. Скрипник закінчив доклад. Таке освітлення знайшла та подія й на сторінках національної преси. І була би вона вже й забулася, якби не пан Скрипник.

Перед нами 217-те число київської „Пролетарської Правди" з 20-го вересня. Є в ньому інтервю з п. Скрипником, а між иншим опис згаданого інциденту. Читаємо:

„Можна зазначити, що доповідь про Радянську Україну збори вислухали з великою увагою. У всякому разі ніякої підтримки від усіх присутніх не знайшла вихватка редактора органу соціял-радикалів — Стахова й українського фашиста Донцова. Коли я сказав, що в перші роки культурного будівництва в У. С. Р. Р. перешкаджала боротьба, яку проти українських робітників і селян вели націоналістичні зґраї, підтримувані від всесвітньої буржуазії, то Стахів і Донцов почали вигукувати: „Як це можна, він ображує У. Н. Р.!" Збори абсолютно не підтримали їх а я сам їм відповів словами: „Чому це ці громадяне відгукнулись, коли я сказав про зґраї? Я мав на увазі також і зґраї Денікіна, чи не думають вони вступитися й за нього?

„Після цього Стахів і Донцов замовкли наче побиті".

А читачі „Пролетарської Правди" десь аж руки затирають, що пан комісар так провчив галицьку контрреволюцію. Ото, бачите, відважний! — „Також" і „і зґраї Денікіна". А в дійсности п. Скрипник заявив, що він має на думці зґраї Денікіна — без „також" і без „і". Але зрештою це два невинні слова...

Але чи випадає так брехати народньому комісареві тай ще до того освіти? Чи випадає вбиратися в пера геройства... в Харкові?

А всім тим, що обороняли п. Скрипника та доказували, що він тільки забувся, перед ким говорив тоді, як усіх, а може більшість присутніх ображував — він сам дав відповідь. Наука з цього? Що треба реаґувати на образу так, як вона сказана. Навіть як вона виходить з уст п. Скрипника. — („Новий Час").

ПОДЯКИ.

Зприводу смерти покійного мого мужа Антона Криси, що упокоївся дня 21 серпня 1929, складаю як найсердечнійшу подяку У. Н. Союзови і всім головним Урядникам У. Н. С. за скоре виплачення мені посмертного в сумі 500 долярів.

Марія Криса.

—o—

Також складаю як найсердечнішу подяку всім приятелям і знайомим, родині й чужим, організаціям і приватним особам, що цвітами, письмом чи словом віддали послідну прислугу покійному, а мені і сестрі виявили своє співчуття.

Марія Криса, жена;
Тетяна Криса, сестра.

ПРОГРАМА ЧЕРЕЗ РАДІО

Отсим повідомляємо Українців, замешкалих в м. Нюарку, Н. Дж., і околиці, що буде даний дуже інтересуючий **ВІДЧИТ** в нашій мові через **РАДІО на 12-го листопада, від години 9-тої до 10-тої вечером.** Всі, котрі бажають почути сей відчит, прошені наставити своє радіо на повисше означений час. Відчит буде наданий зі стації W. N. J., NEWARK, N. J., METERS 207.

На розпочаттє і на закінченнє відограє знаменита музика. Всі, котрі інтересуються подібними програмами, прошені писати на адресу: 164

WATCH TOWER, Ukr. Dept., 117 Adams St., BROOKLYN, N. Y.

ЖИТТЯ В Т. ЗВ. МОЛДАВСЬКІЙ РЕСПУБЛИЦІ.

(З оповідань утікачки).

До Кишинева прибула з Великої України втікачка Марія Данилова, жінка вчителя сільсько-господарської школи в Ташлику, тираспільського повіту, над українським берегом Дністра. В розмові зі співробітником „Волі Бесарабії" розповіла вона такі подробиці про життя в т. зв. „Молдавській Республиці":

В т. зв. молдавській автономній республиці переводять большевики насильну молдаванізацію. В урядах треба говорити по молдаванськи. Селяне примушені порозуміватися цією мовою. Безчисленні відозви написані теж молдаванською мовою. Втікачі з Румунії, які знають мову, можуть легко приміститися в т. зв. молдаванській республиці.

Становище селян дуже тяжке. В недорідні роки вимирають вони з голоду. Уряд не дає ніякої активної помочи і селяне примушені прокормлюватися здохлятиною та корою; так було 1924 року. В урожайних роках большевики видобувають від селян збіжжа всякими законними й незаконними засобами. Внаслідок того населення їсть чорний як земля хліб. Утікачка сказала: „Такого білого хліба, як у вас, не бачила я вже одинацять років". Хворі діти їдять овес. Рижу нема. Овес очищують, варять і дають його дітям. Смертність велика, а помочи ніякої.

Селяне втікають від плуга й улаштовуються в околичних підприємствах. Тираспільські робітні переповнені робітниками-селянами. Тесаме в Одесі, Миколаєві, Роздільній, Бірзулі і т. д., де селяне забирають місця старим робітникам. Це викликує неголодування між робітниками. Коли селянин заробить деяку копійчину, вертає він до ріллі. Місцеві власти приймають їх вже як „малих буржуїв" і відповідно до того стягають з них податки. Взагалі це стягування податків викликує завсіди велике огірчення, яке доводить часто до конфліктів. Тоді селяне вбивають усіх урядовців.

Незавидна доля осіб з вільною професією й урядовиків-некомуністів. Інтеліґенти, які не озвірили ще серед окружаючих їх страхіть, учителі, лікарі й ін. терплять морально і животіють з дня на день. Найбільш оскорблюючими для них є невгаваючі упокорення й переслідування з боку властей та упривілеєної комсомольської молоді. Цей рід інтеліґенції вимирає повільно, без надії на якенебудь спасення.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член від. 8. У. Н. Союза, почуваюся до милого обовязку зложити сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділенне мені запомоги в сумі 50 долярів з фонду запомогового. Най живе і росте наш Батько У. Н. Союз.

Микола Шиманський.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ШАНОВНИХ ГРОМАДЯН МІСТА ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Тимчасовий Шкільний Комітет запрошує шановних українських Родичів, котрі мають Діти, щоби зійшлись на

ЗБОРИ

ДНЯ 11-го ЛИСТОПАДА 1929, в годині 6.30 вечером ПІД ЧИСЛО 45 PILGRIM STREET.

Справа важна, отворення української вечірної школи.

Шановні Родичі! Другі місцевости уже давно отворили вечірні українські Школи і своїми діточками гордяться, що ходять до своєї школи, а в нас чи нема дітей, чи дійсно уже віддалисьмо своїх дітей на поталу і на встид українському іменеви. Зійдіться, щоб отворити вечірну українську школу.

ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:
Дмитро Рекрут, Гаврило Лучка, Лука Гуплак, Михайло Сайдер.

З Обєднання.

(3)

ПРОТОКОЛ НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

Звіт касієра Т. Грицея.

Фінансовий звіт проголошено в „Свободі“ ч. 253 з дня 29 жовтня б. р. Кромі того касієр предложив всі книги й квіти, а далі:

Виказ місцевостей, котрі зложили жертви на Рідний Край.

Український Народний Союз, Jersey City, N. J.	$3,000.00
New York, N. Y.	1,783.75
Cleveland, Ohio	910.65
Detroit, Mich.	735.00
Jersey City, N. J.	730.80
Newark, N. J.	520.81
Hamtramck, Mich.	521.08
Woonsocket, R. I.	315.00
Chicago, Ill.	311.50
Yonkers, N. Y.	273.25
Astoria, N. Y.	252.00
Bayonne, N. J.	240.27
Elizabeth, N. J.	254.80
Youngstown, O.	239.88
Troy, N. Y.	207.73
Smoke Run, Pa.	220.00
Allentown, Pa.	185.00
Pittsburgh, Pa.	180.55
Wheeling, W. Va.	161.20
Shamokin, Pa.	152.00
Scranton, Pa.	152.00
Minersville, Pa.	139.21
Minneapolis, Minn.	130.85
Amsterdam, N. Y.	120.50
Perth Amboy, N. J.	116.03
Chester, Pa.	110.00
McKees Rocks, Pa.	106.06
Auburn, N. Y.	100.00
Rossford, O.	100.00
Montreal, Canada	100.00
Philadelphia, Pa.	91.70
Joliet, Ill.	92.00
Jamaica, N. Y.	88.39
Syracuse, N. Y.	87.75
Elmira, N. Y.	77.45
Nanticoke, Pa.	64.60
Akron, O.	64.00
Toledo, O.	63.00
Campbell, O.	62.00
Little Falls, N. Y.	60.00
Phoenixville, Pa.	59.80
Easton, Pa.	59.50
Ansonia, Conn.	58.00
Buffalo, N. Y.	52.86
Hartford, Conn.	52.20
New Haven, Conn.	50.00
Pittsfield, Mass.	48.70
Bristol, Conn.	47.00
Watervliet, N. Y.	58.00
Joselin, Pa.	35.00
Manchester, N. H.	35.78
Northampton, Pa.	35.00
Donora, Pa.	32.10
Tams, W. Va.	30.00
Bound Broock, N. J.	30.00
California Spring, Cal.	30.00
Arnold, Pa.	30.00
Boston, Mass.	29.00
Millville, N. J.	28.05
Riverhead, N. Y.	27.00
Little Ferry, N. Y.	22.50
Wilmington, Del.	22.00
S. Deerfield, Mass.	21.00
Brooklyn, N. Y.	20.00
Amherst, Mass.	20.50
Spring Valley, N. Y.	19.60
Baltimore, Md.	18.00
Stamford, Pa.	16.00
Bridgeport, Pa.	15.50
Frackville, Pa.	15.41
McAdoo, Pa.	15.00
Vandergrift, Pa.	12.50
Colchester, Pa.	12.25
Danbury, Conn.	11.25
Blackston, Pa.	11.20
Johnstown, Pa.	11.00
Manville, N. J.	11.00
Manville, R. I.	10.25
Seymour, Conn.	10.00
Monessen, Pa.	10.00
Houston, Texas	10.00
Ambridge, Pa.	9.25
Kansas City, Kans.	9.65
St. Joseph, Mo.	8.50
Altoona, Pa.	8.00
Passaic, N. J.	6.00
Woodhaven, N. Y.	5.00
Rochester, N. Y.	5.00
Shenandoah, Pa.	4.00
St. Clair, Pa.	2.00
Slickville, Pa.	1.00

Звіт шкільного референта В. Кедровського.

Шкільна Управа Обєднання старалася виявити можливість організації й піднесення істнуючих українських народніх шкіл в Америці. Вона в своїй праці наткнулася поперше на брак відповідних учительських сил у тій кількости, якаб моглаб задовольнити нашу народню школу тут, а подруге, й найголовніше, на матеріяльну неможливість утримати українські народні школи коштом родичів дітей.

Отсе два головніші чинники, що примусили управу шукати иншого способу підвищення та поліпшення української діточої школи, яка вже істнує переважно при українських церковних громадах. Таку школу легше утримати, бо в ній дяковчитель є плаченим з церковно-народніх коштів, а також така школа має потрібне помешкання, за яке не потребують родичі доплачувати окремо. Отож одна з перепон — брак матеріяльних засобів, тут почасти усуваєтьcя. У справі поліпшення шкільної програми навчання, заведення одноманітних підручників та методів навчання Шкільна Управа просила свого члена, голову Союзу Дяковчителів в Америці Т. Каськова, взяти на себе завдання упорядкування шкіл при церковних громадах, впливаючи на членів свого товариства в напрямку заведення одноманітної програми та підручників навчання.

Треба тут зазначити, що Союз Дяковчителів пішов на зустріч побажанню Шкільної Управи й значно посунув наперед упорядкування навчання в школах при церковних громадах, установивши по можливости однотипні підручники та програму навчання. Тепер лише залишається просити церковні громади та вчителів не спинятися на половині дороги, а прямувати далі по шляху підвищення та удосконалення шкільництва, а найголовніше метод та способів навчання. Таксамо треба просити, щоби час відчасу подавалися до прилюдного відома дані відомости щодо стану українського народнього шкільництва при церковних громадах та при тих школах, що подекуди існують цілком незалежними інституціями, щоби спільними силами всього українського громадянства впливати на їх поліпшення й розвиток.

Отож на шляху своєї праці Шкільна Управа Обєднання стрінулася з непереможною перепоною матеріяльного характеру. Родичі не в стані, або з инших причин не можуть оплатити утримання школи та вчителів незалежно від церковних громад. Инші товариства та організації або не надають відповідного значіння народному шкільництву в Америці, вважаючи його приватною справою родичів, або не хочуть взяти на себе турботи про утворення й підтримування школи. Не станемо тут говорити про причини, але мусимо сконстатувати цей сумний факт, що нераз стає на перешкоді розвиткови нашого громадянського життя.

А тому треба свідомо признати, що наша еміграція тепер уже не встані утримати відповідних своїх, незалежних від церковних громад, шкіл, а тому й мусимо звернути всю свою увагу на розвиток і піднесення тих шкіл. Коли пощастить ще подекуди утримувати незалежні від церковних громад школи, то такі школи будуть лише винятком, але не загальним явищем. Занадто пізно українська еміграція в Америці почала думати про свої народні діточі школи, щоби тепер їх створити по новому, певному пляну. Треба брати те, що вже істнує, й старатися на скільки можна піднести та направити те, що там є злим, тоді ми виконаємо до певної міри своє завдання перед нашим рідним шкільництвом в Америці.

Звіт Січового референта д-ра В. Кйодницького.

Січова справа в Америці минулого року не дала великого сукцесу на полі реорганізації. Січові округи Ню Йорк, Филаделфія витрачують свої сили в боротьбі із фронтом проти Обєднання. Стан Січовиків в цих двох округах щодо числа той самий майже, що й минулого року, около 200 членів.

З филаделфійського округа треба піднести 11 сотню в Честер, Па., яка бере активну участь у народнім життю й є співоснувателем Українсько-Американського Народного Дому в Честер, Па. Ця сотня у спілці з иншими 6-ма українськими товариствами пильно працює над здвигненням величавого будинку, де незабаром матиме приміщення і можність продуктивної праці.

В Пенсилвенійському стейті, головно в Пітсбурщині робляться заходи, щоби зорганізувати новий округ. Січова Сотня у Форд Сити, яка повстала цього року (25 хлопців і 16 дівчат) є в стані організації. Вона зголосилась до звязку з Головною Управою Демократичної Січи.

Зарахувавши сотню у Форд Ситі до звязку із Голов. Управою, то стан Січи в стейтах Ню Йорк і Пенсилвенія числитиме **около 250 членів.** Головно в пенсилвенійськім стейті Січовики ніяк не можуть співпрацювати із Стрілецькими Гуртками. Маючи на увазі загалом добро, треба висловити погляд, що Стрілецькі Гуртки повинні би кооперувати з Січовими Сотнями, бо тим робом до народньої праці можнаб легко пригорнути ширші, нині байдужні, круги нашого громадянства і оживити націоналістичні змагання.

Клівлендський, детройтський та шикаґовський округи ведуть дальше боротьбу з гетьманщиною і на народній ниві беруть чинну участь. Число Січовиків в цих округах виносить около 300 членів.

Щоб зреорґанізувати і оживити Дем. Січи, то, на мою думку, треба:

1) Скликати цього року Січовий Конґрес, на якому треба вибрати нову управу Дем. Січей.

2. Ухвалити Статут.

3. Ухвалюючи статут, треба мати на увазі сотворення Січових стейтових рад (округів).

Січового Конґресу домагаються округи Филаделфія, Клівленд і Детройт.

—o—

Звіт контрольора М. Дармограя.

Член контрольної комісії М. Дармограй подав, що він переводив сам контролю й знайшов всьо в порядку. Не міг він перевести дуже точної контролі по тій причині, що не стало йому часу, бо ждав на других контрольорів, себто о. Левицького і о. Іванишина. Ті послідні не приїхали, виправдуючи себе тим, що не хочуть наражати Обєднанне на непотрібні кошти, які можнаб краще зужити на допомогу краеви.

Дискусія над звітами.

П. Сокальчук ставить внесення, щоби приняти звіти екзекутиви так, як були виголошені з тим, щоби візвати контрольорів, щоби перевели при нагоді основну контролю фінансового діловодства. Принято.

Приступлено до рефератів:

Реферат О. Ревюка: Обєднанне і Рідний Край.

(Друкований в „Свободі“ ч. 252 і 253).

Реферат д-ра Л. Мишуги: Наші чергові завдання.

(Друкований в „Свободі“ ч. 254 і 255).

(Дальше буде).

Г. Седерберг.

ПОЦІЛУНОК.

З циклю „Смеркає над шляхом“.

Одного разу молода дівчина й дуже молодий чоловік сиділи на каменях над берегом моря, а хвилі сягали їх стіп. Сиділи мовчки, задумані й дивилися на заходяче сонце.

Він думав, що радо поцілував би її. Як глядів на її уста, то здавалося йому, що вони тільки й на це створені. Він бачив, що правда, кращих від неї дівчат і властиво кохався в иншій, але зовсім певно не вдалосяб йому її поцілувати, бо була ідеалом і зіркою, а „зір ніколи не пожадається“.

Вона думала, що дуже бажає його поцілунка, тільки тому, що мала би спромогу загніватися страшенно на нього й показати йому, як ним погорджує. Вона собі уложила, що тоді стане перед ним струнко, випростується, агорне склади сукні, обкине його повним погорди поглядом і відійде випростувана й спокійно, без великого поспіху. Одначе, щоби не відгадав, що вона думає, казала тихо:

— Чи ви вірите в позагробове життя?

Він думав, що скорше йому вдасться поцілувати, як скаже „так“. Але не пригадував собі добре, що мігби про це сказати при иншій нагоді, тому поглянув їй уважно в очі й сказав:

— Є хвилини, що вірю.

Ця відповідь надвичайно подобалася їй і подумала: Як воно не є, але волосся його мені подобається; ну, й чоло також. Тільки шкода, що має такий поганий ніс і не має становища — він тільки студент. Не такого бажала вона нареченого, щоби викликати оклики заздрости у своїх приятельок.

Він думав: Тепер з певністю можу вже її поцілувати. Одначе страшенно боявся, бо ще ніколи не цілував панночки з „товариства“ і не знав, чи то безпечно. Її батько спав побіч у гамаку; він був посадником.

Вона думала: А може краще буде вдарити його в лице, як він одважиться мене поцілувати?

А по хвилині знов подумала: Длячогож мене не цілує, чиж я така погана й неприємна?

Схилилася над водою, щоби приглянутися, але хвилі ломали відбитку.

І думала дальше: Цікаво, яке буде моє враження, як він мене поцілує. В дійсности тільки раз на балю поцілував її один поручник, але від нього чути було пуншом і циґарами. Завжди тішилася тим поцілунком, всежтаки це був поручник — але багато з того щастя не було. Врешті його потім зненавиділа, бо не освідчився їй і потім навіть її не знав.

Як так обоє сиділи задумані, сонце зайшло і смеркалося.

Він думав: Якщо вона дальше разом зі мною сидить мимо того, що вже й сонце зайшло, то може не матиме нічого проти того, як я її поцілую.

І поволи обняв її шию своїм рамям.

Того зовсім не ждала. Думала, що він її просто поцілує, а вона вдарить його в лице й відійде як княжна. Тепер серйозно не знала, що робити; хотіла гніватися, але не хотіла втратити поцілунку.

І сиділа дальше спокійно.

А тоді він її поцілував...

Почувала, що діється з нею щось незвичайне, що блідне й що робиться їй млісно. Забула, що мала його вдарити в лице й що він був тільки студентом.

Він жеж пригадав собі з книжки одного релігійного лікаря п. т. „Родинне життя женщини“ такий уступ: „Треба вистерігатися подружних роскошів“. І зараз же подумав, як то тяжко вистерігатися, як один поцілунок може тільки багато зробити.

А як місяць зійшов, сиділи вони дальше разом і цілувалися.

Вона шептала йому до вуха:

— Я полюбила тебе від першого разу.

Він відповів:

— Для мене ніхто крім тебе не істнував на світі.

Переклав Р-о.

— Як ви вбили цю нещасливу бабусю?

— Оповім панові судді все докладно. Хто зна, може це придасться панові судді...